

15. Державний архів Вінницької області, ф.д-173, оп. 1, спр. 49, арк. 62.
16. Там само, ф. д-19, оп. 1, спр. 247, арк. 62, 74, 87, 88, 99.
17. Матеріали до книговидавничого репертуару Поділля (1852–1923) : бібліогр. посіб. / уклад. Т.Р. Соломонова ; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського; Вінниц. обл. краєзн. музей. – Вінниця, 2006. – 352 с.

Статья посвящена развитию повседневных практик производства и потребления рекламы книжного мира на Подолье второй половины XIX – начала XX ст.

Ключевые слова: реклама, книга, типография, издательство, книжный магазин, Подолье.

The article deals with the development of common practices of advertising production and application in book publishing domain in Podillia province within the period from the second half of XIX century to the beginning of XX century.

Key words: advertising, book, printing work, publishing house, bookstore, Podillia.

Отримано: 06.02.2013

УДК 025.7/9:7:027.7:378(477.43)

Н. Я. Скоропад,

м. Кам'янець-Подільський

АБОНЕМЕНТ МИСТЕЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті розглянуто історію створення і розвитку абонементу мистецької літератури наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Ключові слова: *інститут, університет, наукова бібліотека, абонемент мистецької літератури, фонд, користувач.*

В останнє десятиліття в діяльності бібліотек освітянської галузі України відбулися значні зміни. Значно активізувалися дослідження історії даних бібліотек [1].

Історію бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету висвітлювали у своїх працях Л. Биковський, О.М. Завальнюк В.С. Лозовий, В.П. Ляховицький, Ю.В. Олійник, В.М. Пархоменко, В.С. Прокопчук та ін. Вперше історію наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, діяльність кількох поколінь бібліотечних працівників впродовж 1918–2008 рр. розкрито доктором історичних наук, професором, член-кореспондентом Академії історичних наук України, заслуженим працівником освіти України, директором наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка В.С. Прокопчуком та вченим секретарем наукової бібліотеки Л.Ф. Філінік [3].

Історія мистецької бібліотеки у Кам'янець-Подільському педагогічному інституті ім. В.П. Затонського розпочалась у 1968 році, коли в інституті було відкрито музично-педагогічний факультет. Завідувачем кафедри музики призначено Б.Р. Ліпмана. Було створено сприятливі умови для занять з музики (досвід-

чені педагоги, достатня кількість інструментів, методичної літератури тощо) [2, с.12]. Бібліотекарем кафедральної книгозбірні було прийнято О.П. Заболотну.

Б.Р. Ліпман разом із тодішнім завідувачем бібліотеки Й.І. Токарем дбали про систематичне поповнення фонду музичною літературою. Придано велику кількість нотної, методичної, довідкової літератури та грамплатівок.

У 1977 р. музично-педагогічний факультет було закрито, а книгозбірню передано у книгосховище центрального абонементу.

У зв'язку з нестачею у школах вчителів образотворчого мистецтва та музики з 1986 р. здійснюється набір на спеціальності «Педагогіка та методика початкового навчання і музичне виховання» та «Початкове навчання і образотворче мистецтво» [2, с.16].

Для забезпечення занять з музики (групових та індивідуальних) назріла потреба у наближенні книг до користувачів. У 1988 р. музичну літературу знову передано на кафедру і створено кафедральну бібліотеку. 2003 року на педагогічному факультеті відкрито абонемент і читальний зал мистецької літератури [3, с.99–100].

Розміщення бібліотеки у відремонтованому двоповерховому будинку по вул. Гагаріна, 47 сприяло дальшому її розвитку.

Сьогодні абонемент мистецької літератури Кам'янець-Подільського національного університету – підрозділ з унікальним за змістом, науковим та культурним значенням музичним фондом: нотною, музикознавчою, музично-педагогічною літературою, виданнями з образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва, архітектури, реставрації творів мистецтва, довідковою літературою, періодикою за профілем діяльності відділу та інформацією, що стосується широкого кола питань про музику, музичні джерела, музичні інструменти, мистецтвознавство.

Головним завданням бібліотеки є забезпечення повного, якісного та оперативного бібліотечно-бібліографічного обслуговування студентів, магістрантів, професорсько-викладацького складу на основі широкого доступу до бібліотечних ресурсів.

Особливого значення набули періодичні видання. Це, в першу чергу, часописи «Образотворче мистецтво», «Музеї України», «Народне мистецтво», «Музика», «Пам'ятки України: історія і культура», «Українська культура», «Студії мистецтвознавчі» тощо. Велике інформаційне і довідкове значення має державна газета «Культура і життя».

В основу роботи з комплектування фонду покладено вивчення навчальних програм, тематики наукових робіт викладачів і студентів. Робота по комплектуванню проводиться в тісній співпраці з кафедрами. Завідувачі кафедр систематично цікавляться каталогами видавництва. Якщо немає можливості закупити потрібну літературу, тоді викладачі шукають шляхи для забезпечення навчальних дисциплін літературою через співпрацю із іншими вузами.

Бібліотека сприяє здобуттю освіти та поширенню знань завдяки формуванню фондів та забезпеченню доступу до них, перетворює інформацію у знання, які можуть використовуватися з освітньою, дослідницькою та іншими цілями. Її роль полягає в тому, щоб допомогти користувачу одержати і використати інформацію, зберегти свої фонди як частину національного надбання.

Колектив мистецького абонементу намагається більш активно залучати користувачів зануритися у дослідження книжкових багатств, долучитися до світу краси. Стараємось створити таку атмосферу, щоб наші відвідувачі переступали поріг бібліотеки із захопленням, відчуттям на собі її особливої магії – магії краси, мистецтва, мудрості...

Добре сформовані фонди, часткове використання відкритого доступу до нотної, мистецтвознавчої та методичної літератури, світлий читальний зал,

який прикрашають твори мистецтва привертають увагу не тільки студентів та співробітників університету, у ньому працюють викладачі коледжу культури, вчителі загальноосвітніх та мистецьких навчальних закладів. Ми не зважаємо на додаткове навантаження, а отримуємо задоволення від того, що читачі оцінюють якість нашого зібрання і професіоналізм співробітників.

До послуг користувачів – алфавітний та систематичний каталоги.

Важливу для користувачів інформацію містять стелажні паспорти, полічні роздільники, тематичні полиці «Творчість композитора Лесі Дичко», «Методичні поради з музичного виховання», «Місто-твердиня на Поділлі» та ін.

Поширеною формою інформації є проведення днів кафедр.

Щоквартальні бюлетні нових надходжень, інформаційні листки інформують читачів про надходження до бібліотеки. Зі студентами та магістрантами проводяться консультації, бесіди.

Традиційними є проведення екскурсій у бібліотеку та проведення бібліотечно-бібліографічних уроків з першокурсниками.

Інформаційно-бібліографічна діяльність – одна із вагомих ланок роботи бібліотеки ВНЗ. Одним із основних напрямів цієї діяльності є організація та ведення ДБА. Особливе місце в інформаційному, довідково-бібліографічному обслуговуванні займають картотеки. Ведеться картотека журнальних статей, де виділено багато рубрик, що стосуються фаху: «Мистецька освіта в Україні», «Мистецька освіта у світі», «Музиканти, композитори», «Художники», «Декоративно-прикладне мистецтво». Користуються популярністю тематичні теки «Митці Кам'ячеччини», «М.Д. Леонтович – музикант і педагог».

За останні три роки співробітники підрозділу підготували три біобібліографічні покажчики із серії «Постаті в освіті і науці»: «Зиновій Петрович Яропуд» (до 35-річчя науково-педагогічної діяльності), «Борис Романович Ліпман» (до 85-річчя від дня народження та 60-річчя науково-педагогічної діяльності), «Майя Антонівна Печенюк: музично-педагогічна та наукова діяльність».

У мистецькому абонементі, як і у науковій бібліотеці загалом широко впроваджуються у свою роботу комп'ютерні технології. Створено електронний каталог, впроваджено читачькі квитки із штрих-кодами, розпочато обслуговування користувачів за допомогою бібліотечної програми «УФД. Бібліотека».

Вимоги часу змушують шукати нових форм роботи, вносити зміни у традиційне життя бібліотеки. Крім індивідуальної роботи з користувачами, абонемент все більше поширює різноманітні форми культурно-просвітницької роботи [4, с.65]. Розробляючи напрямки культурно-просвітницької роботи та популяризації книги, ми, перш за все, опираємося на потреби навчального процесу та запити студентів. Сучасна вища освіта визначає головну мету підготовки майбутнього вчителя предметів художньо-естетичного циклу – розвиток його особистості. Слід звернути увагу, що формування професійної майстерності починається з виникнення інтересу до майбутньої спеціальності та потреби у спілкуванні засобами мистецтва.

Серед різних форм популяризації провідне місце належить книжковим виставкам. Вони організовуються з актуальних проблем суспільного життя, культури, мистецтва та привертають до себе увагу змістом, оформленням, різноманітністю тематики.

Вирішення проблем духовного відродження у нашій країні залишається однією із важливих ділянок. Тому так важливо пропагувати кращі зразки вітчизняного мистецтва, культури. Не залишились байдужими користувачі переглянувши книжково-ілюстративні виставки «Шедеври українського мистецтва», «Г.Л. Бойчук – відомий український художник».

У своїй діяльності часто використовуємо таку перевірену форму роботи як бібліографічні огляди літератури. Вони є невід'ємною частиною мистецьких вечорів, інформаційних годин. Проводимо огляди і через газету «Студентський меридіан». При проведенні бібліографічних оглядів літератури дотримуємось основних правил. Огляд повинен бути цікавим, живим. Суха анотація і перечитування вихідних даних не потрібні сучасному користувачу. Цікавими є огляди, якщо їх наповнити фрагментами ігор, використати ілюстративний матеріал. Під час проведення бібліографічного огляду «Мистецька освіта в країнах світу» ми продемонстрували відеозапис фрагменту уроку «Мистецтва» у одній із шкіл (м. Краків), а при проведенні бібліографічного огляду літератури «О. Білаш – композитор, педагог, громадський діяч» доречно вписалася вікторина по творчості композитора.

Виступаючи в ролі лекторів, акторів, виконавців, студенти оволодівають елементами сценічної майстерності, культурою мовлення, мистецтвом перетворення. Ці види діяльності дозволяють їм самовдосконалюватися, розвивати в собі естетичні й музичні здібності, впливають на підвищення рівня естетичного сприйняття в цілому.

Надзвичайно зацікавлюють читачів такі форми роботи як літературно-мистецькі години, композиції. Вони розвивають смак, розширюють кругозір, розвивають творчу активність, підвищують загальну культуру. Такі заходи дають можливість нашим читачам, майбутнім учителям музики, образотворчого мистецтва об'єднувати свої знання з музики та візуального мистецтва, долучитися до перлин культури.

Урізноманітнюють нашу культурно-просвітницьку роботу зустрічі з творчими людьми, цікавими особистостями. У незабутню подію перетворилась зустріч з всесвітньо-відомим українським композитором, музично-громадським діячем, професором Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського, секретарем правління Національної Спілки композиторів України Лесею Василівною Дичко. Студенти і викладачі прослухали цікаву розповідь Лесі Василівни про те, як народжуються її твори та насолодились звучанням деяких із них.

Абонемент мистецької літератури співпрацює із кабінетом-музеєм М.Д. Леонтовича. Ведемо альбом про життя композитора. Тут постійно діє і поповнюється новими матеріалами книжкова виставка «М.Д. Леонтович – композитор і педагог». Проводяться огляди літератури, музичні години, присвячені великому композиторові. Це дає можливість студентам розкрити для себе цікаві моменти із життя і творчості композитора, який навчався і працював в нашому місті.

Особливі можливості естетичного виховання відкриваються перед бібліотекою у її роботі з краєзнавства. Захоплюючим був вечір творчості професора З.П. Яропуда та доцента В.І. Лашка. Слухачі мали нагоду почути мелодійні пісні З.П. Яропуда на вірші В.І. Лашка, якого всі знають як Заслуженого майстра народної творчості України, доцента кафедри образотворчого мистецтва.

Вся просвітницька робота ведеться у тісному взаємозв'язку з професорсько-викладацьким складом факультету [3, с.118].

Тісна співпраця з керівництвом факультету, з читачами, спільна підготовка заходів дають свої позитивні результати: створюють атмосферу довіри, поліпшують взаємовідносини з користувачами.

Піклуємося про підвищення якості обслуговування та якості бібліотечно-інформаційної продукції і послуг, підвищення ефективності праці.

Перспективи розвитку абонементу пов'язуємо з новітніми інформаційними технологіями, активною роботою над підвищенням фахового рівня, яка б спонукала до перебудови професійного мислення, допомагала б удосконалю-

вати вміння, навички, оволодівати новими методами роботи, розвивала б творчу ініціативу співробітників.

Список використаних джерел:

1. Історія освітянських бібліотек України : наук. зб. / редкол.: П.І. Рогова, К.Т. Селіверстова, Ю.І. Артемова [та ін.]. – К. : Вирій, 2006. – 402 [1] с.
2. Каньоса П.С. Педагогічний факультет: минуле і сьогодення : історичний нарис / П.С. Каньоса, А.Ф. Суровий. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 196 с.
3. Прокопчук В.С. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: роки становлення й розвитку : історичний нарис / В.С. Прокопчук, Л.Ф. Філінюк ; Кам'янець-Подільський національний університет, наукова бібліотека. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 284 с.
4. Шульга О. Посилення культурно-просвітницької та виховної функції бібліотек / О. Шульга // Вища освіта України. – 2008. – № 1. – С. 64–71.

В статтє рассмотрено историю создания и развития абонемента литературы по искусству научной библиотеки Каменец-Подольского национального университета имени Ивана Огиенко.

Ключевые слова: институт, университет, научная библиотека, абонемент литературы по искусству, фонд, пользователь.

The article is devoted to the history of creation and development of the subscription literature of scientific library of Kamyanets-Podilsky national University of a name of Ivan Ohienko.

Key words: Institute, University, scientific library, the subscription of fiction, the fund, the user.

Отримано: 21.06.2012

УДК 027.7:378.096(477.43)

Т. В. Сологуб,

м. Кам'янець-Подільський

АБОНЕМЕНТ-ЧИТАЛЬНИЙ ЗАЛ ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ

У статті висвітлено основні тенденції розвитку, проблеми й сучасний стан абонементу-читального залу педагогічного факультету наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Ключові слова: бібліотека, читальний зал, абонемент, користувач, інформатизація, комп'ютеризація бібліотеки.

На сучасному етапі стратегію вищого навчального закладу визначає трансформація системи освіти, зумовлена змінами в суспільстві, підвищенням ролі знань та конкуренцією на ринку освітніх послуг, що постійно загострюється. Відповідно нову стратегію діяльності бібліотек ВНЗ формують динамізм перетворень, необхідність швидкої адаптації до зовнішнього середовища [2, с.59].

Освіта і бібліотека – історично нерозривні галузі суспільного буття. Закон України «Про вищу освіту» визначає, що бібліотека навчального закладу є учасником навчально-виховного й наукового процесів університету [3, с.45].